

วัดไทรอารีรักษ์ ตำบลโพธาราม อำเภอดำเนินสะดวก จังหวัดราชบุรี

บทความทางวิชาการ

กิจกรรมอนุรักษ์จิตรกรรมและประติมากรรม ประจำปีงบประมาณ ๒๕๖๔ อุโบสถ และเก๋งจีน ในวิหารวัดไทรอารีรักษ์ ตำบลโพธาราม อำเภอดำเนินสะดวก จังหวัดราชบุรี

วัดไทรอารีรักษ์เป็นวัดของชุมชนชาวมอญ สร้างขึ้นในสมัย พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ ๕ ในปีพุทธศักราช ๒๓๕๓ เดิมชื่อว่าวัดวิหาร ในภาษามอญเรียกว่า เพี้ยชาย พบหลักฐานด้านศิลปกรรมที่สำคัญภายในวัดประกอบด้วยภาพจิตรกรรมฝาผนัง และ รอยพระพุทธรูปที่ประดิษฐานอยู่ภายในวิหาร ซึ่งเป็นรอยพระพุทธรูปในสมัยรัชกาลที่ ๕

บริเวณสถานที่ตั้งวัดเดิมเรียกว่า ตำบลบางลา ว ซึ่งมีชาวลาวที่อพยพมาจากเวียงจันทน์มา ตั้งถิ่นฐานอยู่ก่อน ต่อมาภายหลัง ตำบลบางลา เมื่อชาวมอญได้อพยพมาจาก หงสาวดี จากการรวบรวมหัวเมืองต่าง ๆ ของพม่า ได้มีการบูรณะปฏิสังขรณ์ครั้งใหญ่ จึงเปลี่ยนชื่อวัด เรียกว่า วัดไทรอารีรักษ์ มาจนถึงปัจจุบัน

ภาพจิตรกรรมฝาผนังทั้ง ๔ ผนัง ภายในอุโบสถ เขียนด้วยเทคนิคสีฝุ่นบนรองพื้นดินสอพองรูปแบบจิตรกรรมไทย ประเพณี เล่าเรื่องราวพุทธประวัติ และ อดีตพุทธเจ้า รวมทั้ง แสดงภาพวิถีชีวิตประเพณี การละเล่น และการแต่งกายของผู้คนในช่วงเวลานั้น

ภาพจิตรกรรมที่มีความสำคัญและโดดเด่น คือ “ภาพฉากถวายพระเพลิงพระบรมศพ” ซึ่งมีภาพแสดงฉากขบวนแห่พระบรมศพพระพุทธเจ้า (หีบศพแบบมอญที่เรียกว่า ลู้ง ตั้งอยู่ในราชรถ) และภาพการแสดงละเล่นต่าง ๆ ในงานถวายพระเพลิงพระบรมศพของพระพุทธเจ้า (ปริเฉทที่ 27 ธาตุวิภังค์ปรัวรรต) ที่มีความสวยงามและเล่าเรื่องราวได้ดี

ภาพถ่ายก่อนมีการอนุรักษ์จิตรกรรมฝาผนัง เมื่อปี พ.ศ. ๒๕๖๒ “ฉากงานถวายพระเพลิง
พระบรมศพพระพุทธเจ้า”

การดำเนินกลุ่มอนุรักษ์จิตรกรรมและประติมากรรม จึง ได้มีแนวทางการอนุรักษ์ภาพจิตรกรรมฝาผนัง ให้กลับคืนได้มากที่สุด โดยเริ่มจากการ หาข้อมูลหลักฐานภาพถ่ายเก่า จากวัดไตรอารีรักษ์ ชุมชน และ วิทยานิพนธ์ต่าง ๆ มาเป็นข้อมูล และได้ความอนุเคราะห์ภาพถ่ายจิตรกรรมฝาผนังจาก คุณรัมภา เมเตอร์ จิตรกรรมฝาผนังวัดไตรอารีรักษ์ “ฉากงานถวายพระเพลิงพระบรมศพพระพุทธเจ้า ” ระดับปริญญาโท มหาวิทยาลัยศิลปากร ใช้อ้างอิง ในการเขียนสีซ่อมในรอยชำรุดของภาพจิตรกรรมฝาผนัง หลังจากที่ได้รับการ ทำความสะอาด เสริมความมั่นคงแข็งแรงให้กับชั้นสี และถมพื้นดินสอพองในรอยชำรุดตามขั้นตอนของการ ปฏิบัติงานอนุรักษ์จิตรกรรมฝาผนัง

ภาพถ่ายเมื่อปี พ.ศ. ๒๕๔๘ (คุณรัมภา เมเตอร์)

นำข้อมูลภาพถ่ายที่ได้มาขยายขนาดเท่าจริง เพื่อคัดลอกลงบนแผ่นใส และปรับแบบตามรอยที่คัดลอกไว้ แล้วนำมาประคบบให้เกิดโครงลวดลายเดิม ในรอยชำรุด ใช้น้ำสีร่าง เส้นตามรอยที่ประคบบไว้ จากนั้นนำ ภาพถ่ายมาเป็นข้อมูลในการเขียนสีซ่อมภาพจิตรกรรมในรอยชำรุดเสียหาย หลังจากการอนุรักษ์ภาพจิตรกรรม ใฝ่นำตามขั้นตอน

ภาพถ่ายเมื่อปี พ.ศ. ๒๕๔๘ (คุณรัมภา เมเตอร์)

ภาพถ่ายเมื่อปี พ.ศ. ๒๕๖๒

ภาพถ่ายหลังการอนุรักษ์ปี พ.ศ. ๒๕๖๔

ผลงานเขียนสีซ่อมภาพจิตรกรรมฝาผนังในรอยชำรุดเสียหาย ภาพจิตรกรรมฝาผนังกลับคืนมาอย่างสมบูรณ์ตามหลักฐาน และข้อมูลจากภาพถ่ายเก่าในการอ้างอิงก่อน และ หลังการปฏิบัติงานอนุรักษ์

ภาพถ่ายก่อนการอนุรักษ์

ภาพถ่ายหลังการอนุรักษ์

ภาพก่อนการอนุรักษ์

ภาพหลังการอนุรักษ์

เรียบเรียง นายธีรนนท์ หมั่นดี นายช่างศิลปกรรม ปฏิบัติงาน กลุ่มอนุรักษ์จิตรกรรมและประติมากรรม กองโบราณคดี

เอื้อเพื่อข้อมูล อาจารย์สุทธิ ว่องมงคลเดช , คุณรัมภา เมเตอร์ , น.ส.ชมพูนุท กรุดพันธ์ นักโบราณคดี กลุ่มอนุรักษ์จิตรกรรมและประติมากรรม กองโบราณคดี

อ้างอิง วิทยานิพนธ์ คุณรัมภา เมเตอร์ จิตรกรรมฝาผนังวัดไทรอารีรักษ์ “ฉากงานถวายพระเพลิงพระบรมศพพระพุทธเจ้า” ระดับปริญญาโท สาขาวิชาประวัติศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร ปีพ.ศ. ๒๕๔๘